

FILOLOGIJOS ŠIUOLAIKIŠKUMO METMENYS

Sintagmatika, paradigmatica ir kalbos funkcijos. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Naujasis lankas, 2000. 292 p.

Akademinę bendruomenę tik šiais metais pasiekė atskiru leidiniu išleista 1999 metais vykusios konferencijos medžiaga. Nes susiformavo graži tradicija – penkti metai iš eilės organizuojama tarptautinė konferencija „Sintagmatika, paradigmatica, ir kalbos funkcijos“. Po kiekvienos konferencijos išleidžiama jos medžiaga, o pavartęs šiuos leidinius įsitikini, kad nemažai mokslininkų šioje konferencijoje dalyvauja kasmet. Tokiu būdu tarp konferencijų atsiranda tąša, tyrėjai tarsi užmezga mokslinį dialogą, konferencija pavirsta filologinės „šeimos“ sueiga, kurioje gali kada užsigeidęs padiskutuoti su savo srities specialistais. Ši sueiga įvyko ir 1999 metais, kuomet pranešimus skaitė tyrinėtojai iš 20 universitetų ar mokslo įstaigų. Ypač džiugu, kad sulaukėme svečių iš Škotijos, Vokietijos, Slovėnijos, Lenkijos, o mokslininkų antplūdis iš Latvijos tiesiog stulbina – net 26 pranešimai! Leidinio turinys suskirstytas į penkias sritis: lingvistinių tyrinėjimų teorijos bei praktikos, naujų didaktikos tendencijų, semantikos ir pragmatikos, literatūrinio teksto stilistikos, sociolingvistikos. Kaip ir kiekvienoje konferencijoje, pasitaiko ir neoriginalių, ribotų, neaktualių, be akademinės analizės ir perspektyvos pranešimų. Kai kurie pranešėjai, tarsi užstrigusios plokštelės, metų metus vis kartoja tuos pačius pranešimus (labai žmogiška manyti, kad tavo rašliava to verta). O vietinio žurno / krivio V. Rimšos mintys tesukelia vieną mintį...

Tik atsivertus šį foliantą, akį patraukia naujais tekstotyros metodais (statistiniais santykių skaičiavimais) besiremiantys R. Marcinkevičienės ir J. Korsako tyrinėjimai – kompiuterinės elektroninių tekstynų analizės pavyzdžiai. Verta perskaityti mokslininko J. Abaravičiaus straipsnį apie dar naują dalyką – skyrybos stilistikos funkcijas. Įdomūs ir pretenzingi latvių (V. Butkienė „Pragmatinis reikšmės aspektas“), vokiečių, rusų kalbų semantikos tyrinėjimai.

Intrigos ir akademizmo galima pasimokyti iš V. G. Goluškos straipsnio Kalbos analizė ir krikščioniškos dogmatikos „formulavimas“.

Be visų šių gražių dalykų, paminėtini ir keli leidinio redagavimo bei maketavimo trūkumai. Labiausiai į akis krinta tekstų „išstumpymas“ paliekant tuštumos properšas, nes norėta išvengti žodžių kėlimo. Tuštuma kaip figūra nėra stilistiškai neutrali – ji konotuoja tekstą, formuodama netikslingą pauzaciją ir turinio sklaidos pertrūkius. Nukentėjęs ir vienintelis fonetikos pranešimas – vietoj transkripcijos ženklų tenka sifruoti „tuščius langelius“ [P. 15 – 17], nors su graikų ir senosios bulgarų kalbos rašmenimis susidorota nepriekaištingai. Taip pat nesuvienodinta lietuvių kalba rašytų pranešimų kabučių vartoseną (P. 24, 85, 142 ir kt.). Nepaisant šių – tik grafinių ir formalių – trūkumų, leidinį pravaliu peržvelgti kiekvienam aktyviam, „neužkerpėjusiam“ filologui ir kultūros reiškinių tyrėjui, nes jis tikrai ras sau peno bei naudingų išvalgų.

Robertas Kudirka